

Els investigadors de la Fundació Joan Miró descobreixen un retrat subjacent de Dolors Ferrà i Oromí, mare de Joan Miró, a l'obra *Pintura* realitzada per l'artista entre els anys 1925 i 1927

- *Pintura* [1925-1927] és un oli sobre tela que Joan Miró va regalar al seu amic Joan Prats, qui la va conservar a casa seva fins al 1975, quan va passar a formar part de la col·lecció de la Fundació Joan Miró de Barcelona.
- L'equip d'investigadors de la Fundació Joan Miró ha dut a terme un estudi científic-tècnic mitjançant les tècniques no invasives més innovadores per a l'estudi del patrimoni cultural, que ha permès obtenir una imatge del retrat subjacent i identificar-lo com la mare de Joan Miró, Dolors Ferrà i Oromí, gràcies a la informació radiogràfica, la fotografia infraroja i l'aplicació de la imatge hiperespectral.
- Amb la voluntat de compartir aquest descobriment històric, la Fundació Joan Miró presenta demà el documental "*El secret de Miró*" i l'exposició "*Sota les capes de Miró. Una investigació científica*". Ambdues propostes permeten veure en primera persona l'obra *Pintura* [1925-1927] i expliquen l'estudi científic i tècnic que ha fet possible la descoberta.
- El documental *El secret de Miró*, una producció audiovisual realitzada en col·laboració amb la Fundació "la Caixa", s'estrena avui, 27 de març, i recull tot el procés d'investigació, convertint-se en una eina indispensable per comprendre en profunditat aquesta descoberta i el seu significat.
- La presentació de l'exposició i el documental responen a l'objectiu de la Fundació Joan Miró d'apropar els processos de treball i fer-los més accessibles, apropant al públic la metodologia i la recerca en l'estudi de les obres.

Barcelona, 27 de març de 2025. - L'equip d'investigadors de la Fundació Joan Miró, liderat per Elisabet Serrat, ha descobert un retrat de Dolors Ferrà i Oromí, mare de l'artista, a sota de l'obra *Pintura* [1925-1927], un oli sobre tela que Joan Miró va regalar al seu amic Joan Prats. Aquest descobriment ha estat possible gràcies a l'aplicació de tècniques científiques no invasives, com la radiografia, la fotografia infraroja i la imatge hiperespectral entre d'altres, realitzades pel seu equip d'investigadors.

Amb l'objectiu d'apropar i fer més accessible aquest descobriment al públic, la Fundació Joan Miró presenta el documental *El secret de Miró* -una producció de la Fundació Joan Miró amb la col·laboració de la Fundació "la Caixa"- acompanyat de l'exposició *Sota les capes de Miró. Una investigació científica*. Les dues propostes permeten explorar en detall aquest retrat subjacent i les innovadores tècniques científiques utilitzades per revelar-lo. Aquesta iniciativa reforça el compromís de la Fundació Joan Miró de donar a conèixer els processos

de treball i recerca de la institució, fent-los més accessibles. En especial, posen en valor la tasca del Departament de Conservació Preventiva i de la Col·lecció, tot apropant les metodologies, la recerca i l'estudi de les obres al públic. Aquesta descoberta reafirma, una vegada més, que Joan Miró és un artista inacabable, l'obra del qual, segueix obrint nous horitzons d'anàlisi i interpretació en l'àmbit científic i acadèmic.

Una investigació científica

Entre els anys 1925 i 1927 Joan Miró va pintar *Pintura*, un oli damunt tela que va regalar i dedicar al seu amic Joan Prats, qui la va conservar a casa seva fins al 1975, quan va passar a formar part de la col·lecció de la Fundació Joan Miró de Barcelona. En un informe de restauració datat l'any 1978 i que es conserva a la Fundació, es descrivia el mal estat de conservació d'aquesta obra per la presència de petites pèrdues i clivellats. Amb aquest informe també es conserva la primera radiografia que es va fer i que revelava la presència d'un retrat subjacent que, en aquell moment, no es va poder identificar.

Recentment l'equip d'investigadors de la Fundació Joan Miró de Barcelona ha dut a terme un nou estudi científic mitjançant les tècniques no invasives més innovadores per l'estudi del patrimoni cultural. Aquesta investigació ha obtingut una imatge del retrat subjacent amb tant detallisme que ha permès poder identificar-lo com a Dolors Ferrà i Oromí, mare de Joan Miró. L'estudi ha comptat amb la col·laboració d'entitats com el Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya (CRBMC) i la Universidad Pablo de Olavide de Sevilla (UPO), així com la Fundació Mas Miró i la Fundació Miró Mallorca.

Les tècniques d'anàlisi no invasiu emprades s'han basat, principalment, en tècniques d'imatge que utilitzen diversos rangs de radiació electromagnètica, com són la fotografia amb llum visible rasant i transmesa, llum ultraviolada i llum infraroja (anvers i revers), la radiografia i la imatge hiperespectral. Per conèixer els materials presents en les capes pictòriques, s'ha completat l'estudi amb la utilització de l'espectroscòpia infraroja (FTIR), la microscòpia electrònica de rastreig amb detector d'energies dispersives de raig X (SEM-EDX), la fluorescència de raig X (FRX) i la cromatografia de gasos-massa (CG/MS).

A través d'aquest estudi, s'han pogut conèixer nous detalls del procés creatiu de Miró, confirmant que, per l'obra *Pintura*, va utilitzar com a suport un llenç amb un retrat pintat per un altre artista. No es tracta de l'única obra on Joan Miró reutilitza pintures d'altres artistes per pintar-hi al damunt, ja que, entre els anys 40 i 50 ho va fer damunt de retrats, i entre els anys 60 i 70 ho va fer damunt de paisatges. En els dos casos, sempre deixant una evidència de les pintures subjacents, pintures acadèmiques que sempre deixa parcialment al descobert a fi de fer evident la seva postura crítica contra aquest tipus de pintura que considera buida de continguts.

Amb aquestes accions, la historiografia entén que el posicionament crític de Miró en vers la pintura imitativa persisteix des que el anys 20 va manifestar a Raynal el seu desig d'"assassinar la pintura".

L'equip d'investigadors de la Fundació Joan Miró va detectar observant amb llum rasant certs relleus visibles en la superfície de l'obra Pintura, que s'han pogut identificar com el fermall i les arracades del retrat subjacent de Dolors Ferrà i Oromí. Son relleus que Joan Miró podria haver eliminat fàcilment però que va decidir conservar com a manifestació de la matèria que sorgeix des de sota. Per tant, tot i que la reutilització d'aquesta tela podria respondre només a un fet pràctic. No obstant això, la voluntat de Miró de cobrir deliberadament la pintura acadèmica fa que ens preguntem sobre la seva intenció de posar en qüestió la «pintura de cavallet».

Completant la informació radiogràfica i la fotografia infraroja, l'aplicació de la imatge hiperespectral ha permès ampliar la informació sobre el procés creatiu portat a terme per Miró, estudiant la direcció de les seves pinzellades, tant en l'aplicació de la preparació (verticals) com de la pintura blava (horitzontals).

Els estudis estratigràfics han mostrat que l'obra està composta per, almenys, set capes. Per mitjà de tècniques analítiques s'han pogut conèixer els materials utilitzats en cada una d'elles. Les cinc inferiors estan formades per una capa de preparació a base de blanc de plom i quatre capes pictòriques que contenen, principalment, pigments terra, groc cadmi, negre carbó, blau cobalt i blanc de zinc. Sobre aquestes, Miró va aplicar una preparació de blanc de zinc i barita i la capa més externa de color, a base de blau cobalt amb una mica de groc cadmi. L'aglutinant utilitzat és l'oli.

Per la semblança amb un altre retrat que es troba a Son Boter, tant a nivell estilístic com tècnic, aquest retrat podria haver estat pintat per Cristòfol Montserrat Jorba (1869, Vilanova i la Geltrú – 1935, Barcelona), un pintor català especialitzat en el gènere del retrat.

Documental *El secret de Miró*

El procés d'investigació ha estat filmat, i el documental esdevé una eina indispensable per entendre en profunditat aquesta descoberta i el seu significat. El documental *El secret de Miró* segueix la investigació d'Elisabet Serrat, cap de Conservació preventiva i Restauració de la Fundació Joan Miró, que mitjançant tècniques avançades d'anàlisi descobreix que sota la capa pictòrica visible s'amaga un retrat inèdit de Dolors Ferrà i Oromí, mare de Miró.

Aquest descobriment obre noves perspectives sobre l'evolució artística del pintor, en un moment en què abandonava l'academicisme. El documental, dirigit per Lluís Jené i amb la producció executiva de Valti Roda, aprofundeix en aquest enigma i explora les possibles

raons que van portar Miró a ocultar la imatge de la seva mare. **El documental s'estrena avui, 27 de març, a la plataforma CaixaForum+ i als canals digitals de la Fundació Joan Miró.**

Donant continuïtat a la col·laboració històrica entre la Fundació "la Caixa" i la Fundació Joan Miró, ambdues institucions treballen en els darrers anys per la producció de continguts de nova creació que es poden veure tant als canals digitals de la Fundació Joan Miró com a la plataforma CaixaForum+. Així, *El secret de Miró* és el quart dels documentals que han vist la llum gràcies a aquesta col·laboració després de les estrenes d'*Els tapissos de Miró*, *Del fil al món*, *Miró íntim i Sert/Miró*, *Traçat per la llum*.

Exposició: *Sota les capes de Miró. Una investigació científica*

Amb l'objectiu de compartir aquest descobriment amb el món, la Fundació Joan Miró inaugura demà l'exposició *Sota les capes de Miró. Una investigació científica* que permetrà veure en primera persona l'obra *Pintura* [1925-1927], explicant el procés d'investigació i recerca. A més, proporciona una nova visió sorprenent sobre la història del quadre abans de la intervenció de Miró, i revela aspectes fins ara desconeguts de la seva conservació. L'exposició tindrà lloc a la sala 14 de la Fundació Joan Miró i es podrà visitar del 27 de març al 29 de juny de 2025.

L'exposició es completa amb *Retrat de Dolors Ferrà i Oromí*, de l'artista Cristòfol Montserrat, datat el 1907. Aquesta obra presenta grans similituds amb la imatge oculta sota *Pintura*, fet que ha permès identificar el retrat amagat. La mostra inclourà també dibuixos preparatoris que va realitzar Joan Miró entre els anys 1924 i 1926 de l'obra *Pintura*, així com anotacions originals de Miró amb llistats de materials que tenia al seu taller, entre els quals hi apareixen nombrats els pigments que s'han trobat en aquesta obra. L'exposició també permetrà veure les imatges obtingudes amb fotografia infraroja i raig X, així com una pantalla en la que es mostra com, a mida que s'avança per diferents longituds d'ona, la càmera hiperespectral permet fer visible allò que era invisible per l'ull humà.

Per més informació, entrevistes i reportatges contacteu amb:

Laura.rigal@fmirobcn.org

+34 681 05 55 59